

Dr. FR. ZBAŠNIK:

Osel.

o je osel, to je osel!« se je razlegalo po vasi.

Gruča šolskih otrok, dečkov in deklic, se je sukala in motala okolo sedemletnega Mihca, kazala nanj in venomer kričala: »To je osel, to je osel, to je osel!«

Če je za trenutek potihnil krik, pa se je takoj zopet znova tem krepkeje začulo: »O=0=0! To je osel, to je osel, to je osel!«

Mihec je zaman otepal okrog sebe, se zaman trudil, da bi pobegnil iz srede krutih nagajivcev. Vedno zopet so ga obkolili in ga zopet prisilili, da je šel z njimi. Plesali so okrog njega, on pa je klical na pomoč in zdaj zdaj čofnil katerega po zobeh, toda preveč je bilo njegovih preganjalcev, da bi se ga bili zbalii in pustili na miru.

»To je osel, to je osel, to je osel!« se je ponavljalo prej kot slej. Kadar je prišel odrasel človek mimo in vprašal, komu velja lepi priimek in kdo je osel, se je čulo kakor iz enih ust: »Mihec, Mihec je osel!« In če je še vprašal, zakaj tako, je pokazalo nebroj prstov na Mihčev hrbet, dotičnik pa se je namuznil in smehljaje odhitel dalje. Nikogar ni bilo, ki bi se bil usmilil Mihca in ga rešil njegovih zasramovalcev!

Tako je šlo vse do tja, da so bili otroci že blizu šole. Nenavadni krik je zbudil pozornost učiteljevo, da je stopil iz šolskega poslopja in vprašal z ostrim glasom: »Kaj pa to pomeni?«

Mihec je še glasneje zajokal, gotovo zaradi tega, da bi zbudil učiteljevo sočutje in si priboril tako njegovo naklonjenost. Za trenutek je bilo videti, kakor bi se bili njegovi nasprotniki učitelja ustrašili, ker so obenem vsi obmolnili. A ko je zahteval učitelj še enkrat, da naj mu pojasnijo, zakaj ta krik, se je ojunačil eden izmed njih in ponovil: »To je osel, to je osel, to je osel!« Za njim pa vsi drugi: »To je osel, to je osel, to je osel!«

»Ali ste ob pamet?« se je hudoval učitelj. »Ali je tako vedenje spodobno? Ali vas tako učimo? Precej povejte, zakaj ta krik!«

Eden izmed močnejših dečkov prime nato Mihca za rame in ga zasuče tako, da je imel učitelj njegov hrbet pred seboj. Sedaj je pa še njega posilil smeh! Na temnomodrem Mihčevem suknjiču je bilo namreč narisano s kredo nekaj, ki naj bi predstavljalo menda osla. Risba je bila sila preprosta in enostavna. Trup te živali je bil podoben še najbolj kakemu jajcu. Iz tega jajca so štrlele štiri palice. To so bile noge. Vrat sta značili dve navpični črti. Na teh dveh črtah pa je slonelo nekaj kakor postrani ležeč veliki M. To je bila glava. Na tej glavi je stal pokonci drug veliki M, a nekoliko manjši od prej omenje-

nega. S tem so bila označena menda ušesa. Tudi oko — debela pika — je bilo na primernem mestu. Umetnik, ki je ustvaril to lepo sliko, pa menda sam ni prav zaupal svojemu umotvoru. Zakaj površen opazovalec te slike bi bil morda trdil tudi, da ima pred sabo podobo kobilice, namreč tiste zelene kobilice, ki jih je po travnikih vse polno. Da bi torej preprečil vsak dvom, je zapisal pod svojo risbo s precej okorno roko: »To je osel.« Čudno se je zdelo učitelju samo to, da so bile zapisane te besede od desne na levo, torej v nasprotni smeri, kot običajno pišemo.

»Kdo mu je napravil to na hrbet?« vpraša naposled učitelj, ko se je bil nadejal krasne slike.

»Sam!« odgovori eden izmed učencev.

»Kako to — sam? Mihec, povej, ali si res sam naslikal to podobico na svojo suknjico?«

Mihec je glasno jokaje odmajeval z glavo, da ne.

»Saj ti verjamem!« ga tolaži učitelj. »Tak osliček vendar nisi, da bi si sam narisal osla na hrbet! Toda kdo ti je to naredil, povej! Nič se ne boj!«

»Ne vem!«

»Kaj? Ne veš? Kako to, da ne veš?«

»Sam si je naredil!« se oglasi sočasno več učencev.

Učitelj je postajal nevoljen. »Pojdimo v šolo,« je velel, »tam se nadalje pomenimo! Pa se bo vsaj dala resnica zvedeti! Ampak pazite, kogar zalotim, da laže, temu ne bo nič več na smeh!«

Ko so bili v šolski sobi, veli učitelj Mihcu: »Sleci suknjico!«

Mihec sluša.

»Poglej to risbo in povej, če si jo ti sam narisal!«

Mihcu pa so čudno zastrmele oči, ko je uzrl oslička na svoji suknjici. Zdaj šele je vedel, zakaj so se njegovi tovariši tako norčevali iz njega! Ampak kako, kako je prišla ta slika na njegov hrbet? Še bolj neumljivo pa mu je bilo to, da je bil ta osliček tako strašno podoben osličku, ki ga je bil on sam narisal nekje.

»No, Mihec, govori zdaj!« ga vzpodbuja učitelj. »Kakor sem že rekel, tako neumen menda nisi, da bi se bil označil sam za osla in si nakopal na glavo tako sramoto!«

»Pa si jo jel!« se oglasi zopet eden izmed učencev. Mihec pa ni rekel ne bev ne mev, tako je bil presenečen in poparjen obenem.

»Zdaj mi je pa dovolj tega!« se razljuti učitelj. »V klopi! Vsi! Ti Šinkovec pa, ki si najbolj glasan in veš morda najbolj, kako se je zgodilo, razloži vso stvar! Opominjam te še enkrat: govori resnico!«

»Bom! Povedati hočem vse tako, kakor je res! Ker je bilo za v šolo še pre zgodaj, smo se pomudili nekoliko pri Ižančevem vrtu. Mi drugi smo se igrali, Mihec je pa risal s kredo po deskah, ki je z njimi ograjen Ižančev vrt. Ko je bil končal, se je obrnil okolo in

se uprl s hrbtom ob plot, pa gledal, ko smo se lovili. Menda je bil čisto pozabil na tisto svojo podobico! Ko smo šli čez nekaj časa vsi skupaj naprej, smo pa zagledali, da ima na svoji suknjici odtisnjenega tistega oslička, ki ga je bil narisal! Oh, kako bi se ne smejali!«

»A tako!« vzklikne učitelj. »Potem si pa le ti kriv, Mihec! To imaš zdaj!... Ali vam nisem že bogzna kolikokrat rekel, da ne čečkajte po zidovih, po deskah in po klopeh! Zahvali, Mihec, samega sebe za sramoto, ki te je doletela! Kaznoval si se pošteno sam!«

V tistem trenutku se odpro vrata in med njimi se prikaže postaren mož, ki se mu je na obrazu poznalo, da je hudo jezen. »Kje je tisti paglavec, kje?« je zakričal, ne da bi bil prej pozdravil ali sploh pomislil, kje je in kaj se spodobi in kaj se ne spodobi.

»Kaj pa je, Ižanec, kaj?« ga vpraša učitelj in stopi proti njemu.

»Kaj je? Vi še vprašate, kaj je? O, človek bi iz kože skočil!«

»Le rajši nel!« ga prijazno pogovarja učitelj. »Kakšni pa bi bili brez kože! Kar pomirite se in povejte, kaj se je zgodilo!«

Ižanec pa nadaljuje še vedno razjarjen: »Saj veste, gospod učitelj, da sem svoj vrt na novo ogradil, ali ne?«

»Vem, vem! Prav lepo ste napravili!«

»Menim da! Plot iz samih lepih novih desak! Da bi bilo še bolj čedno, sem jih dal še zeleno pobarvati. Komaj štirinajst dni je od tega! Toliko da se je barva dobro posušila! Pa mi pride tak — o ti pasja zalegal Čakaj me!...«

Ižanec je srdito vihtel pesti. Otroci so se ga bali, tudi če se ni jezil. Imel je hud pogled in venomer je hropel, ker je bil jako nadušljiv. Ker je tudi vedno godrnjal na ljudi, ga je že odrasel človek nerad srečal, še manj pa otroci, dasi so trdili tisti, ki so ga dobro poznali, da ni napačen človek. Ko je zdaj tako kričal in grozil s pestmi, je bilo med učenci vsekakor prav malo takih, ki bi jih ne bila groza obhajala. Najbolj pa se je tresel Mihec, ki mu je očitala vest, da je njegovo dejanje vzrok Ižančeve jeze. Na srečo je bil bolj v ozadju, tako da se je lahko skrival pred njegovimi srditimi pogledi.

»Imeti ga hočem, pa je!« je rohnal dalje Ižanec. »O, jaz mu po-
kažem!«

»Pa kaj se je vendar zgodilo, kaj, gospod Ižanec?« se dela učitelj nevednega.

»A kaj da se je zgodilo? Strela božja! Vi vprašate, kaj se je zgodilo! O, nekaj prav lepega se je zgodilo! Kako pa učite te svoje paglavce? Eden izmed teh tukaj je bil, to vem za gotovo! O, le sem z njim!«

»No, in kaj je storil?«

»Kaj je storil?... Poslušajte!... Mi pride tak nepridiprav, pa mi ponesnaži s kredo mojo lepo novo ograjo!... Oh, to bi ga!... Pa to

še ni vse!... Nariše tako nekakega zajca, pa napiše spodaj: To je osel! S tem je hotel reči, da sem jaz osel! O, ti preklicano seme!« —

»To pa že ne, gospod Ižanec! Vas s tem ni mislil!«

»Vem, kar vem! Imeti ga hočem! Kje je, da mu pristrizem ušesa!«

»Ojoj, ušesa!« se je ustrašil Mihec in si jih brž pokrtil z rokami, kakor bi bil že kdo posegel po njih.

»Jezik mu odrežem!« nadaljuje Ižanec.

»Ojej, jezik!« se je iznova zdreznil Mihec in si pritisnil dlan na usta.

»Na meh ga oderem!« je stresal Ižanec še dalje svojo jezo, Mihec pa se ni mogel od groze več držati pokonci. »Ojoj, prejoj, na meh!« je pomislil. »Na meh, kakor kakšnega jancal!« In sesedel se je siromak pod klop!

»Če mi ne poveste, kateri je, vas bom kar vse po vrsti!« je rentočil še vedno Ižanec. In eden izmed učencev se res dvigne, kakor bi hotel ustreči Ižančevi zahtevi. Toda učitelj, ki je to opazil, je posegel vmes in ukazal: »Tiho! Nihče naj mi ne črhne besedice! To je moja stvar, da se pomenim z gospodom Ižancem.« Na to se obrne k temu in mu pravi: »Gospod Ižanec, vaša nevolja je povsem upravičena! Mi učitelji se dovolj trudimo, učimo in učimo, a dostikrat vse naše besede ne zaležejo. Malo je tega kriva neposlušnost, malo pa tudi — otroška nezavednost! Saj veste, otrok je otrok! Z otroki treba imeti potrpljenje! Ta, ki je vzrok vaše današnje jeze, je še majhen in nerazsoden. Zato mu enkrat prizanesite! Kazen za to je že prejel, in prepričan sem, da nikoli več kaj takega ne stori!«

»Ali ste ga naklestili?« vpraša Ižanec, ki so mu učiteljeve besede očitvidno prijale.

»Zadela ga je še mnogo hujša kazen! Taka kazen, da si jo zapomni svoj živ dan!«

»O da res? No, potem je prav! Naj bo to pot!«

Izrekši se je Ižanec odpravil. Toda med vrati se je zasukal in še enkrat je zagrozil s pestmi: »Zapomnite si, paglavci: če kdaj katerega pri takem delu zalotim — na kolec ga nabodem, na kolec, tako kakor so delali v starih časih!«

Šele ko je bil Ižanec vrata za sabo zaloputnil, si je Mihec upal izpod klopi.

»Ali si slišal, Mihec?« ga vpraša učitelj.

»Slišal!« pokima Mihec in si briše solze.

»Ali si zapomniš to? Povej, ali storiš še kdaj kaj takega?«

»Nikoli več!«

»In tudi vi vsi drugi si to zapomnite! Pišite in rišite na svoj papir, če ga kaj imate, vse drugo puščajte pri miru! Zlasti se tudi nikar ne

podpisujte povsod, kakor imajo nekateri navado. Samo neumni ljudje mislijo, da se mora povsod blesteti njih ime! Pa še nekaj je! Če na pišeš kam svoje ime, si v nevarnosti, da ti pripiše kdo zraven kake podobne besede, kakor jih je zapisal Mihec pod svojo imenitno risbo. Pa imaš potem sramoto!« —

V neosvobojeni domovini:

*Kam pa, kam, ti ptička,
drobna lastavička? —*

*»Daleč... Čez obzorje
in čez sinje morje.«*

*Čuješ? Kakšni kraji
tam so, kakšni gaji? —*

*»Solnčni vsi so kraji,
palmovi vsi gaji.*

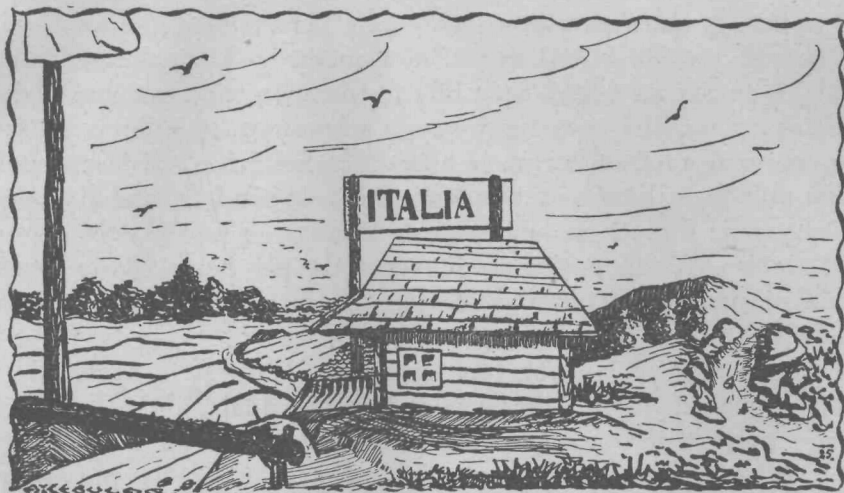
*Vedno tam je cvetje,
vedno je poletje.«*

*Ali k nam spomladi
prideš po navadi? —*

*»Kakor leto novo
vrnem se gotovo,
saj je majka mila
tu moj dom zgradila.*

*Saj je ona bila,
ki me je vzgojila,
zemljico slovensko
ljubiti učila...«*

Albin Čebular.

Naša današnja državna meja

Meja neosvobojene domovine na poti Logatec-Ildrija pet minut od vasi Hotederšica, kjer so Italijani zasedli naše kraje.